

הא' הזו: שתי דעות בעיקר מתרוצצות כאן לפנינו באקדמיה ללשון העברית: דעה אחת של הכתיב כמות שהוא עם אי־אלה תיקונים קלים ודעת אחת של הכתיב המתוקן. בעלי שתי הדעות, דומה, אין לבס שלם עד הסוף, מלבד, אולי, יחידים. כמוני אני, שלבי חלוק עליי וצד לכאן וצד לכאן והן ולאן ורפיא בידי. עברו הימים, שספר עברי היה מסור לתלמידי חכמים ומשכילים. עכשיו ספר נתון — או טוב מזה לומר: ראוי שיהיה נתון — להמוני העם, להדיוטות ולתינוקות. והללו אין דרכם בנסתרות, והרי הכתיב העברי כולו סתומות ונסתרות. מכאן,

1 [דברי הא' בנעט נדפסו לפי כתב־יד מתוקן, שנמסר אחר הישיבה, אך לא הושלם.]

כמוגו טובלים אך מעט יחסית מן הכתיב הלקוי. ברם, אתמול שמענו דברים חשובים ביותר מפי חברנו הפרופסור אירמאי, אשר העיד על בעלי תפקיד נכבד מאוד בהיי ארצנו, אנשי הטכניקה, כי רבים מהם מתרחקים מן הספר העברי כליל בגלל הכתיב הלקוי המקשה עליהם, נוסף על העובדה, שבמונחים המקצועיים אי-הבחנה בין תנועות היא ממש הרת אסונות. אפשר שיחס שלילי כזה אל הספר העברי הוא בין הגורמים הפסיכולוגיים הבלתי-מודעים לעזיבת כוחות חשובים את הארץ. אני אינני מסופק, ששכבות רחבות ביותר באוכלוסייתנו יוכלו להתקדם הרבה יותר מהר בהשכלתם ולהיות אזרחים מועילים יותר, אם יהיה לנו כתיב פשוט ונחת. וחוששני, שאם נדחה את התיקון הדרוש עוד הרבה זמן, עלולים אנו לאחר את המועד.

מהי אפוא הדרך לכתיב יעיל? הכתיב השלם הנמצא כבר בידינו, הכתיב המנוקד, איננו יעיל. מלבד הקשיים הגדולים, שהוא גורם לכותב ולמדפיס, הוא גורם גם מאמץ מיותר לעיניים. רק כתיב בעל כיוון אחד, שבו מופיעות התנועות בשורה אחת עם העיצורים, יכול להיות פתרון רצוי לבעיה. רבים הרגישו בצורך רפורמה בכיוון זה והציעו הצעות מתאימות במשך עשרות שנים, ביניהם נשיא מדינתנו מר יצחק בן-צבי, כאשר היה עדיין נשיא הוועד הלאומי; שיטתו, הבנויה על עקרונות קרובים לעקרונות ועדתנו, ראויה מאוד לתשומת-לב גם כיום. בעקרונות ועדתנו הייתי רוצה לציין: א) המשכת ההתפתחות הקודמת הנשענת על ניצול אמות הקריאה במידת האפשר ומספר מינימלי של חידושים (רק שני סימנים חדשים); ב) הימנעות מגזרה, שאין הציבור יכול לעמוד בה.

צורותיהם המיוחדות של שני הסימנים החדשים המוצעות בהצעת חלק מחברי הוועדה לא היו מעולם חלק אינטגרלי מהצעתם, אלא רק דוגמאות, שאפשר לשים במקומן משהו טוב יותר. גם אני נוטה עתה לפסול אותן, בייחוד מפני ששכנעה אותי הטענה, כי שני סימנים השווים במבנהם חוץ מן הכיוון ההפוך עלולים לבלבל את הלומד. אף על פי כן חושב אני לנכון להעיר על פרט קשור לעניין זה.

לידיעת הקהל הגיעה רק אחת מהצעות האדון בן-חיים לסימון התנועות, a, e. הוא הציע גם הצעה אלטרנטיבית: סימנים דומים, אך מחוברים עם קו דק המגיע עד סוף השורה ומשתלבים על ידי כך יפה למדי עם צורות רוב האותיות העבריות. הסימנים האלה תופסים רק מקום חצי אות עברית רגילה ברוחב. וכאן פתח לתיקון חשוב מאוד. למזלנו שתי אמות הקריאה ו"ו ויו"ד גם הן תופסות רק מקום צר. אם נדפיס ראשי ו"ו ויו"ד עיצוריים ברוחב גדול יותר, יהיה לנו כתיב אופקי, שבו תבחין העין תיכף ומיד בין עיצור ותנועה, ושבו יבלטו אותיות השורש ברוב המקרים, דבר שיקל ללומדים את התפיסה הדקדוקית ושישים קץ לבלבול השורר בכל הרשימות האלף-ביתיות, המילונים וקטלוגי הספרים, בתנאי שנחליט שלא להתחשב בסימני התנועות, כישינם כחדשים, בסידור המלים והשמות הפרטיים לפי האלף-בית. אין צריך לומר, שיש בשיטה זו גם משום היסכון בנייר¹.

הא' הזו: שתי דעות בעיקר מתרוצצות כאן לפנינו באקדמיה ללשון העברית: דעה אחת של הכתיב כמות שהוא עם אי-אלה תיקונים קלים ודעת אחת של הכתיב המתוקן. בעלי שתי הדעות, דומה, אין לבם שלם עד הסוף, מלבד, אולי, יחידים. כמוני אני, שלבי חלוק עליי וצד לכאן וצד לכאן והן ולא ורפאי בידי. עברו הימים, שספר עברי היה מסור לתלמידי חכמים ומשכילים. עכשיו ספר נתון — או טוב מזה לומר: ראוי שיהיה נתון — להמוני העם, להדיוטות ולתינוקות. והללו אין דרכם בנסתרות, והרי הכתיב העברי כולו סתומות ונסתרות. מכאן,

1 [דברי הא' בנעט נדפסו לפי כתבי-יד מתוקן, שנמסר אחר הישיבה, אך לא הושלם.]

משמע, יש צורך בתיקון הכתיב, ומכאן אין תיקון שלם לכתיב, שוב וחלילה ניקוד. בין שהוא למעלה בין שהוא למטה, בין יתר כלשהו בין פחות כלשהו, ניקוד — ניקוד וכל הכרוך בו, ובכן מה יועילו חכמים בתקנתם? והתקנה מועטת ואינה שלמה, והפרוץ מרובה על העומד, כבתחילה, או כמעט כבתחילה. וזולת זה תיקון זה, שאיננו מתקן את הכתיב כל צורכו, עלול להכניס מהומה בעם, פירוד לבבות ומהלוקת בין שכבות שונות ואולי בין ארץ־ישראל לגולה. ועל הכול ספק גדול, אם העם יקבל את זה. לכך סבור אני, שעדיין לא הגיעה השעה, לא איכשר דרא, ונדמה לי, שטוב טוב תעשה האקדמיה, אם לא תדחק את הקץ, ואם לא תדון בדבר למעשה, אלא להלכה בלבד.